Παιχνίδια της ζωής και του θεάτρου

Σάββας Πατσαλίδης

☆

Το θέατρο δεν μπορεί να λειτουργήσει σωστά, έχοντας ως βάση τη λογική της φαστ φουντ κουζίνας. Θέλει υπομονή και επιμονή, ψάξιμο και συλλογική προσπάθεια μέσα από πολύωρες και πολύμηνες πρόβες. Και η εργαστηριακή δουλειά της Τ. Στεφανοπούλου, ανεξάρτητα από το αποτέλεσμα, προδίδει αυτήν ακριβώς τη διάθεση.

Τουλάχιστον αυτό μας έδειξαν παλιότερα οι "**Εταίρες"** του Λουκιανού και τώρα το "**Απόψε αυτοσχεδιάζουμε με τον κύριο Πιραντέλλο**"—μία σύνθεση αποσπασμάτων από έργα του Πιραντέλο ("**Εξι χαρακτήρες"**, "**Απόψε αυτοσχεδιάζουμε**", "**Έτσι είναι αν έτσι νομίζετε**"), όπου, στα καλλιτεχνικά γυμνάσματα του Ιταλού μοντερνιστή γύρω από τη σχετικότητα της αλήθειας και την αληθοφάνεια της μυθοπλασίας, μπαίνει σφήνα και το αυτοσχεδιαστικό παιχνίδι της ομάδας, με τα "κείμενα" της δικής της ζωής. Στιγμές προσωπικές, έρωτες, μίση, αντιπαλότητες, οικογενειακά μυστικά, πάθη και παθήματα—ό,τι γενικά συμβαίνει στα παρασκήνια και στον ιδιωτικό χώρο του καθενός, γίνεται θέμα του θεάματος, εμπλέκοντας έτσι το πραγματικό και το πλασματικό σε ένα ατέρμονο δούναι και λαβείν, όπου αλλού βρίσκεται το σημείο κι αλλού κρύβεται το σημαινόμενο. Αλλού η αρχή του μίτου κι αλλού η μέση και τέλος. Γρίφος. Αγώνας κειμένων, υποκειμένων και (δια)πλοκών. Ένα κολάζ από θραύσματα σελίδων ζωής και σελίδων βιβλίου. Με δυο λόγια: άριστη ζύμη για καλό θέατρο. Κι είναι εδώ που χρειάζεται η προσοχή στην τελική επιλογή του υλικού. Δεν χωράνε όλα στην ίδια κατασκευή. Κάποια πρέπει να μείνουν απ' έξω για να έχει εσωτερική συνοχή το, επιφανειακά και μόνον, ασυνεχές και απρογραμμάτιστο στόρι.

Η εντύπωσή μου είναι ότι η ομάδα παρασύρθηκε από την τάση του Πιραντέλο να φιλοσοφεί το θέατρο, και σε κάποια σημεία ρίσκαρε τον δικό της φλύαρο σχολιασμό. Δεν υπήρχε κανένας λόγος. Θα μπορούσε ενδεχομένως να περιορίσει τα όποια γενικόλογα αποφθέγματα στο ελάχιστο, ώστε να μην αποψιλώνεται ο ρυθμός των αυτοσχεδιασμών με ανούσιο δασκαλίστικο ύφος, το οποίο, ούτως ή άλλως, διαθέτουν τα ίδια τα κείμενα.

Ο Πιραντέλο, όσο και να θέλγει με τον τρόπο που χειρίζεται τη θεατρικότητα των ιδεών του, άλλο τόσο κουράζει όταν αρχίζει να φιλοσοφεί και να φιλολογεί,

υφαρπάζοντας τσιτάτα από τους θεωρητικούς της θεωρίας της σχετικότητας. Όλα αυτά, που κάποτε ίσως να είχαν κάποιο νόημα, σήμερα δεν διαθέτουν καύσιμη ύλη.

Όπου, λοιπόν, στην παράσταση έκαναν την εμφάνισή τους κοινότοπες, ex cathedra μεγαλοστομίες περί πειραματισμού και ποιητικής, το πράγμα φάλτσαρε, γινόταν κουραστικό και φιλολογικό. Όπου όμως το κέντρο βάρους έπεφτε στην υφέρπουσα θεατρικότητα των δρωμένων, τότε κατέβαινε στην πλατεία, έδειχνε ότι ήταν καλά κουρδισμένο και εργαστηριακά προσεγμένο. Εκεί φαινόταν η ανοιχτόκαρδη σκηνοθετική δουλειά της Στεφανοπούλου και το δόσιμο των συνεργατών της. Εκεί έβλεπες ότι υπήρχε ρυθμός και ιδίως σωστή κατανομή των υποκριτικών όγκων, ικανή να κρατήσει τα πρόσωπα σε μια δυναμική σκηνική σχέση και να αποτρέψει το ξεσάλωμα που καραδοκεί σε κάθε "αυτοσχεδιαστικό" παίγνιο— ιδιαίτερα από ομάδες που δεν έχουν την ανάλογη εμπειρία.

Ο "αυτοσχεδιασμός" στον Πιραντέλο είναι άκρως επικίνδυνος, καθώς η φυσικότητα που απαιτεί μπορεί πολύ εύκολα να οδηγήσει άπειρους ηθοποιούς σε υποκριτικά εξαμβλώματα και ασυδοσία, μέσα από την υπερκωδικοποίηση. Η Στεφανοπούλου τα κράτησε μακριά όλα αυτά τα ενδεχομένα και έδωσε στην παράστασή της ένα γοργό βηματισμό.

Βέβαια, κάπου θα μπορούσε να πάει μακρύτερα στις ευρηματικές λύσεις, για να αναδείξει με τρόπο πιο ακαριαίο τις βαθύτερες πηγές του θεάτρου της τέχνης και της ζωής. Αλλά και έτσι, κατάφερε να βγάλει από τους συνεργάτες της αρκετή ουσία που πρόδιδε μόχθο εκατέρωθεν.

Η Δέλλιου είχε αυτοέλεγχο και την αρμόζουσα υποκριτική εξωστρέφεια, σε ένα σχεδόν άχαρο ρόλο, φορτωμένο με όλα τα γενικόλογα και μακροσκελή ντεσού περί αισθητικής και ζωής. Η Τ. Στεφανοπούλου, αρκούντως εξωτερική, έπαιξε με καλές ισορροπίες το παιχνίδι ανάμεσα στο πρόσωπο και το προσωπείο, το δραματικό και το πραγματικό.

Εάν ο Πεχλιβανίδης μάθει να βγάζει αυτά που έχει μέσα του χωρίς να χρειάζεται να σκαρφαλώνει φωνητικά σε μεγάλα ύψη και να πέφτει σε ακαταλαβίστικα γλωσσικά σαρδάμ, θα γίνει πιο άμεσος. Κι ο ψίθυρος μπορεί να μεταφέρει την οργή, φτάνει κανείς να τον επενδύσει με τα χρώματα της ψυχής. Κάτι που σε ορισμένες στιγμές κατάφερε η Α. Μπέρσου, αν και χρειάζεται πολλή δουλειά ακόμη για να βελτιώσει τα τεχνικά της εφόδια. Σχόλιο που ισχύει και για τους υπόλοιπους συντελεστές, τους οποίους ένεκα αριθμού είναι δύσκολο να δούμε εδώ έναν-έναν ξεχωριστά. Το σίγουρο

είναι ότι συνέβαλαν, ο καθένας με τα εφόδιά του, σε ένα θέαμα που πρόσφερε και στους θεατές ευφροσύνη.

Το σκηνικό της Δέλλιου πρακτικό, μα πάνω από όλα έξυπνο και "ασορτί" με τη θεατρική θερμοκρασία των αυτοσχεδιασμών. Μάλλον περιττή η παρουσία των τραγουδιών.

Με δυο λόγια: μια παράσταση στα σημεία αχρείαστα "φιλολογική", στο σύνολό της όμως γεμάτη από τη χαρά της δημιουργίας.

Αγγελιοφόρος της Κυριακής

16 Νοεμβρίου 2003